

811.163.41'374

НАТАША ВУЛОВИЋ (Београд)
МАРИЈА ЋИНЋИЋ (Београд)
ДАНИЈЕЛА РАДОЊИЋ (Београд)

РЕЧ ВИШЕ О РЕЧНИКУ САНУ¹

Језик је хранилиште народа. Докле њога живи језик, докле га љубимо и почитујемо, њим говоримо и пишемо, почитујемо га, умножавамо и украшавамо, докле живи народ (Вук Стефановић Караџић).

1. Речник САНУ је једнојезични, описни (дескриптивни) речник, који пописује и описује богатство лексичког фонда српског језика, како књижевног, тако и народног језика. Речник САНУ припада типу тезаурусних речника. Реч *џезаурус* води порекло од грчке речи *thesauros*, која означава место за одлагање блага, ризницу. За Речник САНУ може се рећи да заиста представља језичку ризницу која чува и обједињује језичко и културно благо српског народа. Иако се често оцењује да Речник САНУ претендује да обухвати целокупни лексички фонд српског језика, такав задатак немогуће је потпуно остварити. Велики описни речници не могу обухватити целокупну лексику одређеног језика, јер се често израђују

¹ Речник српскохрватској књижевној и народној језика САНУ, у даљем тексту Речник САНУ.

Рад представља део шире верзије реферата „У сусрет речима. Лексички фонд Речника САНУ”, који је прочитан 7. марта 2008. г. у Коларчевој задужбини у оквиру циклуса предавања под насловом „Два века савременог српског језика у Речнику САНУ”.

деценијама, док нове речи настају такорећи свакодневно. Као недостижан циљ остаје вечита тежња лексикографа да „речник буде богат као и сам језик” (Пешикан 1973–1974, 13).

Ипак се без устручавања може рећи да Речник САНУ најпотпуније представља лексику српског језика. Уколико покушамо да унапред сагледамо обим овог значајног дела, можемо рећи да је прекорачена половина његове израде, при чему треба узети у обзир и непрекидно допуњавање грађе. До сада је објављено 17 томова овог речника, а укупан број одредница у њима износи око 212.000. О значају и вредности овог опште признатог лексикографског дела, како у свету, тако и код нас, говоре и сами подаци о броју речи које он бележи²:

I том (од <i>А</i> до <i>Бојољуб</i>) обухвата	16.212,
II том (од <i>бојољуб</i> до <i>Вражојрнци</i>)	15.344,
III том (од <i>вразнуји</i> до <i>јушчурина</i>)	14.985,
IV том (од <i>Д</i> до <i>дујуља</i>)	13.973,
V том (од <i>дујуљан</i> до <i>закључији</i>)	14.174,
VI том (од <i>закључница</i> до <i>земљен</i>)	10.751,
VII том (од <i>земљенасиј</i> до <i>инијонирање</i>)	11.796,
VIII том (од <i>инијонираји</i> до <i>јурве</i>)	11.824,
IX том (од <i>јурјеиј</i> до <i>колијива</i>)	14.960,
X том (од <i>колији</i> до <i>кукујица</i>)	15.524,
XI том (од <i>кукујика</i> до <i>маква</i>)	14.460,
XII том (од <i>маквен</i> до <i>мозурица</i>)	13.698,
XIII том (од <i>моире</i> до <i>наклајуша</i>)	10.087,
XIV том (од <i>накласаји</i> до <i>недојруо</i>)	8.565,
XV том (од <i>недојујав</i> до <i>нокавац</i>)	9.499,
XVI том (од <i>нокаји</i> до <i>одврзиваји</i>)	7.968,
XVII том (од <i>одвркао</i> до <i>Ојово</i>)	8.056

Навешћемо још неколико занимљивих бројчаних података у вези са Речником САНУ:

– До сада објављених 17 томова Речник САНУ обухвата око 13.600 страница великог формата двостубачног, густо штампаног речничког текста.

– Укупна тежина објављених томова износи 30 кг и 600 грама, а њихова дужина један метар.

– Ако бисмо свакодневно читали по једну страницу речничког текста, било би нам потребно нешто више од 37 година да прочитамо до сада објављене токове.

– После првог тома предвиђало се да ће цео речник имати између 300.000 и 400.000 речи, а данас се зна да ће број одредница бити далеко већи.

² Подаци о броју речи у првих петнаест томова Речника преузети су из рада Егона Фекетеа (Фекете 1997: 49). Речи у 16. тому пребројала је Данијела Радоњић, а у 17. тому Наташа Вуловић.

– У плану је израда још 14 или 15 томова, који би обухватили, како се процењује, преко 200.000 нових одредница.

– Овај речник биће према обиму највећи међу речницима словенских језика.

Како бисмо што јасније предочили место и значај Речника САНУ у српској лексикографији, даћемо и табеларни преглед до сада објављених речника српског језика, уз податке о њиховом типу и броју одредница које су у њима обрађене.

Број речи у речницима српског језика

РЕЧНИК	О речнику	Број одредница
Вуков Рјечник (1818)	речник књижевог језика на народној основици	26.270
Вуков Рјечник (1852)		преко 47.000
Речник ЈАЗУ	речник књижевног и народног језика	300.000
Речник М. Московљевића	речник савременог књижевног језика	50.000 речи
Речник МС	речник књижевног језика	150.000
Једнотомни речник МС	речник књижевног језика	80.000
Речник САНУ (1–17, А-Ойово)	речник књижевног и народног језика	до сада око 212.000

Највећи дескриптивни (историјски) речник енглеског књижевног језика, *Oxford English Dictionary*, броји око 500.000 речи.³ Израда овог речника отпочела је средином 19. века, свега неколико деценија пре него што су, крајем истог века, почеле припреме за рад на Речнику САНУ. У току је израда трећег, допуњеног издања *Оксфордског речника енглеског језика*, које се, за сада, припрема једино у електронској верзији.

³ Има и мишљења да енглески језик речи поседује најбогатији лексички фонд (McCrum, Cran, MacNeil 1992: 1).

<i>Oxford English Dictionary</i>	– 1. издање, из 1928. године броји 10 томова и 414.825 речи; – 2, допуњено издање, из 1989. године броји 20 томова и око 500.000 речи на 21.730 страница.	– Рад на речнику започет је 1858. године. – У току је израда трећег, допуњеног, електронског издања (само за куцање текста ангажовано је 150 сарадника). – У току 2007. године лексикографи су радили ревизију лексике слова П (секција од речи <i>pleb</i> до речи <i>Pomak</i>).
Речник САНУ	– До сада објављених 17 томова (1959–2007) обухвата око 212.000 речи на 13.600 страница. – Планирано је да укупан број одредница досегне 500.000.	– Рад на Речнику отпочиње 1893. године. – За штампу се припрема 18. том, у којем ће бити завршена обрада лексике на слово О. – У 2007. години обрађена је грађа за 19. и 20. том Речника.

2. Од свога првог тома Речник САНУ има јасну концепцију и јасну методологију⁴ за све фазе израде: у одабиру грађе, одређивању значења, у њиховом редоследу, као и у стилистичкој и граматичкој обради лексема и представљању појединих граматичких категорија⁵. У складу са лингвистичком концепцијом у обради лексеме, након одредничке речи дају се граматички и семантички подаци о речи. Одреднице су наведене у књижевном фонолошком и морфолошком облику и са акцентом који одговара акценатском систему књижевног језика, уз указивање на акценатске промене у парадигми⁶. Иза одреднице даје се и ознака њене граматичке категорије. Када је потребно, наводи се и етимологија, а уз мар-

⁴ Различитим проблемима методологије рада на Речнику САНУ највише су се бавили Митар Пешикан, Ирена Грицкат и Даринка Гортан-Премк. Такође, Упутства за израду Речника САНУ, спис интерног карактера намењен обрађивачима и сарадницима Института, представља, према речима Е. Фекетеа, „својеврстан збир лингвистичко-лексикографских начела наше науке о језику, а не само пуки скуп методолошких скица за израду Речника” (Фекете 1993: 33–34). На изради Упутстава највише су били ангажовани Ирена Грицкат, Драгослав Илић и Митар Пешикан (*ibid*). – Прве свеске речника знатно су ”критичније у погледу селекције материјала, сажетије у разграничавању значења речи и концизније при дефинисању – рађене с идејом да цео корпус не премаши десет томова. Касније се од тога одустало, тако да се новије свеске одликују већом разуђеношћу значењских нијанси речи, исцрпнијом семантичко-синтаксичком стилизацијом дефиниције, богатијом контекстуалном илустрацијом значења, знатнијом искоришћеношћу лексичке грађе и др.” (Фекете 1997: 47).

⁵ В. Ристић 2007: 139.

⁶ У књижевном облику и са књижевним акцентом дају се и лексеме оквалификоване као покрајинске, што је предмет сучељавања мишљења међу домаћим лингвистима. О неким аспектима овог проблема в. Гортан-Премк 1980а; Гортан-Премк 2004.

киране речи наведени су и квалификатори употребне и функционалностилске вредности. У оквиру граматичких информација дају се и синтаксичке карактеристике речи⁷. Дефиниција се најчешће састоји од описног дела и синонима (уколико одредница има синониме), а у неким случајевима наводе се и антоними. Иза дефиниције налазе се примери који потврђују употребу неке речи и њено значење у језику. Примери су распоређени претежно хронолошки, од старијих времена до данас, а води се рачуна и о њиховој територијалној и стилској разноврсности – како би се потврдила територијална и функционалностилска употреба речи.⁸

Иако је у питању дескриптивни речник књижевног и народног језика, он има и елементе нормативности. Нормирање се спроводи различитим лексикографским поступцима: упућивачким дефиницијама и бројним квалификаторима, као што су „покрајинско”, „дијалекатско”, „некњижевно”, „неправилно”, „вулгарно”, „варваризам” и сл., који обавештавају кориснике речника о нормативном статусу речи, односно о статусу њеног појединачног значења.⁹

Грађа за речник ексцерпирана је из неколико хиљада дела (књижевних, стручних, популарних), из неколико стотина дијалекатских збирки речи, из часописа и новина и других публикација, као и из дела народног стваралаштва (43 збирке народних песама, 20 књига народних приповедака и 4 књиге народних пословица)¹⁰, али и из речника и енциклопедија у којима се могла пронаћи релевантна грађа. У грађу је укључен „материјал из свих области писане речи – науке, уметности, политике, журналистике, администрације, привреде, спорта, домаће и стране терминологије, техничких дисциплина различитих струка, па и колоквијалног миљеа, дакле грађе целокупне наше културе” (Фекете 1993: 26). Грађа обухвата период од почетка 19. века до краја 20. века¹¹, тачније од аутора попут Георгија Захаријевића, Вићентија Ракића и Павла Соларића, па до савремених српских књижевника.

Међу знаменитим људима који су учествовали у ексцерпирању грађе за овај речник и у књигама подвлачили речи за ексцерпцију, односно на листиће исписивали речи са потребним речничким окружењем, између осталих су и Стојан Новаковић, Јаша Продановић, Милорад Митровић, Радоје Домановић, Јован Скерлић, Глиша Елезовић, Милош Московљевић, Александар Белић, Исидора Секулић. Међу онима који су сакупљали збирке речи су и Јован Јовановић Змај,

⁷ Подацима о синтаксичкој позицији речи дефинишу се синтагматске карактеристике једне од компонената парадигматских значења речи, при чему се ти подаци дају „само за оне синтагматске карактеристике речи (било целе речи било неког од њених значења) које су битне, неопходне за реализацију значења које се идентификује или које су по било чему необичне, особене за општи лексички тип коме реч припада” (Гортан-Премк 1980б: 92).

⁸ О структури речничког чланка исп. Гортан-Премк 1980а; Драгићевић 2007: 30–32.

⁹ В. Грицкат 1960: 218; Упутства: 2.

¹⁰ В. Вуловић 2007: 191.

¹¹ В. Фекете 1993: 30; Пешикан 1973–1974: 13,16.

Светозар Ђоровић, Новак Радонић, Марица Косановић Тесла.¹² Интересантан је и податак да је Иво Андрић у току Другог светског рата тражио да му се дозволи да сарађује на Речнику, али до те сарадње није дошло¹³.

Према слободној процени, речничка грађа садржи око 10 милиона листића са исписаним речима и примерима њихове употребе, смештених у 32 метална ормана у наменским просторијама Института. Картотека Речника представља материјал не само непроцењиве језичке и културне него и научне вредности. О њеном значају сведочи и податак да је грађа за речник током Другог светског рата, у фебруару 1944. године, због опасности од бомбардовања, премештена у трезоре Народне банке (Белић 1959: XVIII), у којима је чувано и Мирослављево јеванђеље.

Највећи број ексцерпираних листића, као и одредница, има слово *П*,¹⁴ што значи да ће речи на ово слово заузети највећи број томова. Претпоставља се да ће оне обухватити пет до осам томова, јер за њихову обраду постоји укупно сто шездесет пет кутија, а у свакој од њих 4000 – 4500 листића. Дакле, за речи које почињу овим словом исписано је око милион листића. Један од разлога за овако богат инвентар је и чињеница да слово *П* обухвата бројне речи настале префиксацијом¹⁵, творбеним процесом у којем учествују веома продуктивни префикси (*по-*, *пог-*, *пре-*, *пред-*, *при-*, *про-*).

Језик је флексибилан и подложен променама, а те се промене најпре огледају на лексичком нивоу. Лексикон се непрестано богати новим речима и новим значењима. Да би се пратило стање у савременом језику, речничка грађа је непрекидно повећавана ексцерпираним нове грађе све до краја 20. века. Грађа је допуњавана ексцерпцијом нових речи из савремених извора, употпуњавана збиркама новоприкупљених речи из народних говора, као и укључивањем нових речника, енциклопедија и лексикона, што, према речима Е. Фекетеа, „сваку наредну књигу речника чини, у односу на претходне томове, комплетнијом, лексички богатијом и репертоарским опсегом актуелнијом” (Фекете 1997: 47). Преузета је и картотека која је служила за израду шестотомног речника Матице српске. Последња ексцерпција књижевне грађе урађена је 2000. године, када су обухваћена и дела савремених књижевника, попут М. Бећковића, М. Павића, Г. Петровића, С. Басаре, С. Велмар-Јанковић, Љ. Арсић и др.

¹² Детаљни подаци о учесницима у ексцерпцији грађе наведени су у Уводу Речника САНУ (Белић 1959).

¹³ Према архивским подацима у Институту за српски језик: „Г. Иво Андрић изјавио је жељу да и он, као члан Академије, сарађује на Речнику” (председник Српске краљевске академије А. Белић у званичној преписци са комесаром Министарства просвете, од 8. августа 1941. године; заведено под бр. 235).

¹⁴ То је случај и у другим словенским језицима.

¹⁵ „Још од прве књиге Речника ... префикси се посебно региструју и обрађују на почетку парадигми које оформљују. У почетку рада на речнику овакве семантичке парадигме нису исцрпно обрађиване. Касније се унеколико изменио однос према том делу нашег лексичког блага, па су овако сложене речи детаљно, у складу са могућностима грађе, дефинисане и илустроване примерима” (Павковић 1984: 114).

Међутим, лексикографи који раде на Речнику САНУ суочавају се са неизбежном чињеницом да се горња граница речничког корпуса завршава крајем 20. века, без обзира на велики број нових речи које се непрекидно стварају у српском језику. Део новоексцерпиране грађе неће ући у речник, јер су слова којима те речи почињу већ обрађена, због чега се планирају допунски томови, као што је то случај и код других вишетомних описних речника чија израда траје деценијама.

Овај речник региструје и обрађује велики број израза или фразеологизама српског језика, тако што се иза свих значења наводе и дефинишу фразеолошке јединице са одредничком речи у свом саставу. У највећем броју случајева принцип одређивања места обраде фразеологизама у овом речнику је лексичко-граматички, ређе семантички (Мршевић 1982: 142). Наиме, изрази и фраземи најчешће се обрађују под именицом која улази у састав фразеолошке јединице.

Као пример развијене фразеологије српског језика, забележене у Речнику САНУ, навешћемо неке од израза под именицама које означавају делове људског тела (соматизми). Ове именице, углавном општесловенског порекла, имају веома богате полисемантичке структуре, велики број деривата и фразеологизама, што је и карактеристично за тзв. неутралне речи, које спадају у активни речнички фонд. Наравно, то ће бити примери који су већ обрађени у до сада израђених 17 томова Академијиног речника. Нпр. под именицом *брада* обрађена су 32 израза (*зайалиићи браду*, у значењу: осрамотити, постидети; *јуна шака браде*, у значењу „велика срећа”); под именицом *брк* има 13 израза (*јривежи на брк*, у значењу „упамти, не заборави”); именица *враи* има 33 израза (*стиаићи њејом, нојом за враи*, у значењу „победити, савладати”); именица *глака* има 26 израза (*луда глака*, у значењу „прве маље на лицу дечака”); *лава* има преко 150 израза (*на лава лук шуцаићи*, у значењу „звочати”), груди има 3 израза (*широке јруди*, у значењу „великодушан”); *јуша* има 7 израза (*једна гуша, једна јуша*, у значењу „самац, без породице коју треба издржавати”); *зуб* има 42 израза (*сушиићи зубе*, у значењу „чезнути за нечим гледајући то у другога; трпети оскудевајући у нечем”); *кајак* има 2 израза (*лећи јод кајак*, у значењу „постати тајна”); *колена* има 22 израза (*вера му, (ићи, јој и сл.) на колону*, у значењу „није од речи, лако гази дату реч”); *коса* има 14 израза (*девојка у коси*, у значењу „девојка за удају, неудата женска особа”); *лакаи* има 5 израза (*јољуби се у лакаи*, изр. за негацију, за оспоравање, у значењу „хоћеш! врага!”); именица *леђа* има 38 израза (*дујоваићи леђа (некоме)*, у значењу „заслуживати батине (од некога)”); *ноја* има 180 израза (*од муве ноју ојринуићи*, у значењу „искористити све до максимума, искористити и најмању могућност”); *нокаи* има 52 израза (*с нокџа, као с нокџа*, у значењу „одмах, сместа”); *нос* има 56 израза (*ујнаићи дим у нос (некоме)*, у значењу „научити памети”); *образ* има 33 израза (*зайалиићи образ(е) некоме*, у значењу „постидети, осрамотити, обрукати некога”); *обрва* има 2 израза (*јријейићи се на обрве*, у значењу „широм отворити очи да би се боље видело”); *око* има 182 израза (*јрвде очи*, у значењу „очи које не изражавају осећања”).

3. Последњи том Речника изашао је из штампе крајем 2006. године. Коауторска концепција рада остала је иста као и у претходним томовима, а она се огледа у више лексикографских фаза и поступака:

- обрада (коју раде обрађивачи) – израда прве верзије текста на основу грађе;
- помоћна редакција (коју раде помоћни уредници) – израда друге верзије текста на основу прве верзије текста и на основу грађе;
- редакција (коју раде редактори, уредници Речника) – израда коначне верзије текста на основу друге верзије која ће, са неким изменама и дорадама, бити објављена у речнику;
- суредакција – ревизија редакцијског текста (коју раде редактори, уредници);
- сређивање суредаторских напомена (то ради редактор);
- рецензија текста (раде је два рецензента, које одређује Академија; обично су то академици или врхунски лингвисти);
- сређивање рецензентских напомена (раде редактори на сопственим редакцијама).

Рецензије овако припремљеног текста 17. књиге урадили су академик Милка Ивић и научни саветник проф. др Егон Фекете.

Лексикографи који су радили на основној обради у 17. тому јесу: Неђо Јошић, Владо Ђукановић, Милосав Чаркић, Михаило Шћепановић, Радмила Жугић, Олга Сабо, Звездана Павловић, Гордана Вушовић, Радојка Дринчић-Вуксановић. Редактори који су редиговали основни текст, а затим утврђивали његову коначну верзију јесу: Олга Цвијић, Егон Фекете, Милица Вујанић, Милица Радовић-Тешић, Стана Ристић, Митар Пешикан, Васа Павковић, Никола Рамић, Милорад Симић, Милосав Тешић, Рада Стијовић, Љиљана Ного и Петар Сладојевић, а суредакције је радила и Даринка Гортан-Премк.

Рукопис књиге одобрило је за штампу Одељење језика и књижевности САНУ 2003. године.

Број одредница у овом тому износи нешто више од осам хиљада, од којих су глаголи најбројнија врста речи (око 3400). Именица има скоро три хиљаде, придева око деветсто педесет, заменица седамнаест, прилога петсто педесет, близу педесет узвика, око двадесет пет предлога и неколико везника и речца.

Оно што у овом тому пада у очи јесте велики број глагола који, као што је познато, имају веома развијену полисемантичку структуру, дакле имају велики број значења и подзначења, а њихова лексикографска обрада је веома захтевна. О богаћењу лексичког фонда префиксацијом управо сведочи тако велики број глаголских одредница са префиксима *о-* и *од-*.

Маркирана лексика обрађена и у овом тому подразумева и застареле именице, као *окрмишељ*, *окруженије*, *олака*, *окром*, *одумрић*, затим историзме *огрешница*, *ојолченац*, *онбаша*, покрајинизме *окорелица*, *огревче*, *олчина*, дијалектизам *омо*, хапаксе попут *окрејуцкаји*, *омајаковскији*. Међу ономастичким одредницама има интересантних примера антропонима и топонима и др.: *Омара*, *Омионка*, *Ојленац*, *Омиш*.

Интересантна је лексикографска обрада именице *око*, која, осим великог броја семантичких реализација, има изузетан фразеолошки потенцијал (182 израза: *узети на очи*, урећи злим очима, *као лук и очи*, никако се не слажу, не подносе се). Познато је да се у последње време најбрже развија терминолошка лексика, што покушавају да прате терминолошки речници. Описни речници не стижу да региструју толики број термина. Ипак, у 17. тому се примећује велики број терминолошких одредница из различитих струка и области, што говори о томе да лексикографи у великој мери консултују постојеће терминолошке речнике (*ониоманија* мед. „болестан нагон за куповином” или *олеин* хем. „смеша незасићених масних киселина”).

Занимљиво је да, међу бројним прилозима у овом тому, неки од њих имају велики број значења. Најрепрезентативнији пример је прилог *онако*, који има петнаест разгранатих значења и развијену фразеологију: *и овако и онако*, *бићи мало онако*, *бићи њек онако*, *овако-онако*, *колико онако*).

У Речнику САНУ, поред домаће лексике, заступљене су и речи страног порекла. У уводном делу 1. тома Речника САНУ дат је попис скраћеница за 25 различитих језика, а у 17. тому за 35 језика. Међу речима страног порекла најбројнији су турцизми¹⁶, који показују добру адаптираност, о чему сведоче развијена полисемија и деривација код тих одредница: *окречићи*, *омаџуфићи* („посенилити, полудети”), *ојасуљити се*, *ојердашити* („ударити, распалити”), *ојељешити*, *окуветити* („ојачати, оснажити се”), *оинџија* („највештији играч у једној народној игри”), *оклаија*, *олук*, *омузбалук* („врста рибе”), *ошћелгум* („добро дошао!”). Речник САНУ бележи све турцизме одомаћене у нашем књижевном и народном говору. Поред турцизама, навешћемо неколико примера и других позајмљеница које бележи 17. том Речника САНУ: из немачког (*окегла*, *ојсец*), латинског (*оигујум*, *оказион*, *омнијошенијан*), руског (*одред*), италијанског (*окријанца*, *омбрела*), мађарског (*оза*), енглеског (*океј*) и др.

Допуњавање грађе речника с циљем да се избегну мањкавости у његовом фонду и прикаже целовита слика наше лексике, растумаче и диференцирају постојећа значења, стална је брига лексикографа који раде на овом речнику. Ако имамо у виду речи Митра Пешикана да су речници ваљда најдуговечнија лингвистичка дела јасно нам је колика је одговорност не само лингвиста већ и културне јавности према овом речнику.

¹⁶ Опширније о турцизмима у 17. тому Речника САНУ в. Ђинђић 2007.

ЛИТЕРАТУРА¹⁷

Белић 1959: Александар Белић, „Увод”, *Речник српскохрватској књижевној и народној језика САНУ*, Београд, VII–XXVI.

Вуловић 2007: Наташа Вуловић, „Уз седамнаести том Речника САНУ”, *Шездесет година Института за српски језик САНУ* (зборник радова II), Београд, 191–194 [приказ].

Gleick 2006: James Gleick, „Cyber-Neologoliferation”, *The New York Times Magazine*, New York, <http://www.nytimes.com/2006/11/05/magazine/05cyber.html>

Гортан-Премк 1980а: Даринка Гортан-Премк, „О граматичкој информацији и семантичкој идентификацији у великим описним речницима”, *Наш језик* XXIV/3, 107–114.

Гортан-Премк 1980б: Даринка Гортан-Премк, „О неким проблемима синтаксичке норме у Речнику САНУ”, *Научни саставак слависта у Вукове дане*, 10/1, Београд–Нови Сад–Тршић, 91–95.

Гортан-Премк 1982: Даринка Гортан-Премк, „Синонимски низ у лексикографској дефиницији”, *Научни саставак слависта у Вукове дане* 12/1, 45–50.

Гортан-Премк 1997: Даринка Гортан-Премк, *Полисемија и организација лексичкој система у савременом српском језику*, Библиотека Јужнословенског филолога, књ. 14, Београд, 7–188.

Гортан-Премк 2004: Даринка Гортан-Премк, „Једно закаснело извињење”, *Живот и дело академика Павла Ивића* (зборник радова са трећег међународног научног скупа Живот и дело академика Павла Ивића), Суботица–Нови Сад–Београд, 289–292.

Грицкат 1960: Ирена Грицкат-Радуловић, „Академијски речници и њихови задаци – поводом прве књиге Речника Српске академије наука”, *Наш језик* X/3–6, Београд, 88–100.

Грицкат 1960: Ирена Грицкат-Радуловић, „Академијски речници и њихови задаци – поводом прве књиге Речника Српске академије наука”, *Наш језик* X/7–10, Београд, 212–227.

Грицкат 1988а: Ирена Грицкат-Радуловић, „Проблеми описне лексикографије”, *Глас САНУ ССCLII*, књ. 13, Одељење језика и књижевности, Београд, 7–13.

Грицкат 1988б: Ирена Грицкат-Радуловић, „Речник Српске академије наука и уметности”, *Глас САНУ ССCLII*, књ. 13, Одељење језика и књижевности, Београд, 25–40.

Драгићевић 2007: Рајна Драгићевић, *Лексиколоија српској језика*, Београд.

¹⁷ У списак литературе нису ушли сви радови о Речнику САНУ, већ само они који су се тicali теме овог рада, који су цитирани и консултовани.

Ђинђић 2007: Марија Ђинђић, „Турцизми у седамнаестом тому Речника САНУ”, *Шездесет година Института за српски језик САНУ* (зборник радова II), Београд, 45–51.

McCrum, Cran, MacNeil 1992: Robert McCrum, William Cran, Robert MacNeil, *The Story of English*, New York: Penguin.

Мршевић 1982: Драгана Мршевић, „О критеријима који одређују место обраде фразеологизама у речнику”, *Лексикологија и лексикографија* (зборник радова), Београд–Нови Сад 1982, 141–148).

Оташевић 1988: Ђорђе Оташевић, „Нове речи и њихове бележење”, *Билтен заједнице аутора*, Београд, 9.

Павковић 1984: Васа Павковић, „Природа новоекцерпираних грађа за Речник САНУ”, *Лексикографија и лексикологија* (зборник радова), Нови Сад–Београд, 109–115.

Пешикан 1963: Митар Пешикан, „О Речнику Српске академије и уметности”, *Наш језик* XIII/3–5, Београд, 169–196.

Пешикан 1966: Митар Пешикан, „О начелима обраде и развијања стручне терминологије”, *Наш језик* XV, 180–194.

Пешикан 1967: Митар Пешикан, „Невоље рада на нашим описним речницима”, *Наш језик* XVI, 193–204.

Пешикан 1970: Митар Пешикан, *Наш књижевни језик на сто година после Вука*, Београд.

Пешикан 1973–1974: Митар Пешикан, „Трећина посла на изради Речника САНУ”, *Наш језик* XX/1–5, Београд, 11–22.

Пешикан 1978: Митар Пешикан, „Десет томова Речника САНУ”, *Наш језик* XXIII/3–4, Београд, 87–92.

Пешикан 1982: Митар Пешикан, „О селекцији речи у описним речницима”, *Лексикографија и лексикологија* (зборник реферата), Београд–Нови Сад, 209–215.

Радовић-Тешић 1982: Милица Радовић-Тешић, „Проблеми обраде фигураативних значења у описним речницима”, *Лексикографија и лексикологија* (зборник реферата), Београд – Нови Сад, 257–262.

Радовић-Тешић 2007: Милица Радовић-Тешић, „XVII књига Академијина речника”, *Преводилац*, број 3–4 (58), Београд, 59–65 (приказ).

Ристић 2007: Стана Ристић, „Прва лексикографска школа у Институту за српски језик САНУ”, *Шездесет година Института за српски језик САНУ* (зборник радова I), Београд, 131–149.

Упутства: *Упутство за израду Речника САНУ*, Институт за српски језик САНУ, рукопис за интерну употребу.

Фекете 1993: Егон Фекете, „О Речнику српскохрватског књижевног и народног језика САНУ”, *Сто година лексикографског рада у САНУ*, Београд, 21–49.

Фекете 1997: Егон Фекете, „Поводом петнаестог тома Речника САНУ”, *Наш језик* XXXII/1–2, Београд, 45–51.

Шипка 2006: Данко Шипка, *Основи лексикологије и сродних дисциплина*, Нови Сад.

ЛЕКСИКОГРАФСКИ ИЗВОРИ

OED: *Oxford English Dictionary, Second Edition, Volume 1–20*, Oxford University Press, 1989.

Речник МС: *Речник српскохрватској књижевној језика*, 1–6, Матица српска, Нови Сад, 1967–1976.

Речник САНУ: *Речник српскохрватској књижевној народној језика*, 1–17, САНУ – Институт за српски језик, Београд, 1959–2006.

Речник ЈАЗУ: *Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, I–XXIII, Zagreb, 1881–1975.

Једнотомни речник МС: *Речник српској језика*, Матица српска, Нови Сад, 2007.

Српски рјечник 1818: Вук Стефановић Караџић, *Сабрана дела Вука Караџића*, књига друга, *Српски рјечник исјумачен њемачкијем и латинскијем ријечима*, Београд.

Српски рјечник 1852: Вук Стефановић Караџић, *Српски рјечник исјумачен њемачкијем и латинскијем ријечима*, Беч.